

III. 6/II 1904: *Vaše práce jest ovšem hůře než povrchně vyložena* (v knize Karáskově Impresionisté a ironikové). *Cítím chuť vrátiti se k Vaší činnosti a ostatní kritické generace zvláštní knihou. Přál bych si míti stanovisko, jež Vy dnes zajímáte; soudíte o všem tak nově a jinak a lépe a dovedete říci všechno definitivně* (podtrženo). *Zavádíme Vám toho trochu my, jichž včerejší soudy jsou potírány dnešními.*

Tedy dnes „moral insanity“ a fučíkovština a kumulovaná nuda — a věera cosi, co budilo podiv p. Karáskův, o čem chtěl napsat knihu, co mně záviděl a nač, vyzyval mne, měl jsem býti hrd! Co to jest? „Moral insanity“? Ale nač cizího slova? Jest zbytečné. Stačí říci prostě: karáskovština.

Romance beze slov (II)

V poslední Moderní revui obrací zase svou starou proľhanou methodou J. Karásek náš poměr naruby: on prý mně odpustil, on prý mně podal ruku, zapomenuv v slabé chvíli mé minulé hanby. Jsem tedy nucen vlastními Karáskovými slovy, která mně napsal v listech, usvědčiti jej ze lži a dokázati, že opak je pravda: že Karásek se trápil v lepších chvílích pro ničemnosti, jichž se dopustil proti mně ve své polemice r. 1900, a že já to byl, kdož podal *rytířsky* (slovo není ode mne, ale od J. Karásky!) ruku provinilci, zapomenuv jeho hanby, a že Karásek viděl a oceňoval v mém činu pro sebe mravní dobrodiní.

List z 13. října 1903: *Vážený pane, dovoluňte mi ještě několik slov, k nimž dal podnět Váš nový, tak krásný list, jenž — proč bych toho popíral? — jako by nějakou magickou silou dovedl pojednou utišiti poslední zbytek pochybností z minula.*

Podal jste mi tak rytířsky ruku. Jsem hrd na to... Děkuji Vám. Uvěřil jsem, že v Čechách, za těchto dnů drsných a nehostinných, nevyhynula ještě všechna kultura, a cítím, že mohu volněji zase dýchat. List Váš je mi drahým dokumentem Vaší ideové a citové noblesy. Pozdravuje Vás aktivě v oddanosti Karásek.

List ze 17. května 1905: *Řekl jsem si jen, že je lépe býti vůbec nepochopen než býti všemi pochopen — a že je nutno jíti dále, bez ohledu, je-li ohlas či nic. Nevíte, jak děkuji vnitřně Vaší knize (míněny mé Boje o zítřek) za toto posílení. Její vroucí, roznícený hlas mně praví, že je krásno pracovati vedle Vás, vedle Vaší vřiry a Vašeho vysokého pojetí všech věcí. A že není beznadějně ztraceno i to málo, co mohu dáti českému umění. Pozdravuji Vás v oddanosti a prosím, byste laskavě pamatoval na mne.*

List z 12. května 1905: *A ještě dovoluňte, abych Vám vyjádřil radost z prózy, již jste tiskl před časem v Zlaté Praze (míněna povídka o Frau Land, hřišnici a kajfenici). Dostala se mi teprve nyní do rukou, byl jsem jí fascinován, jejím vzníceným, štědrým lyrismem: a poslední její strany mám za nejlepší, co vytiskla mladá próza u nás. Nevýjde o sobě?*

Takovými citáty mohl bych vyplnit několik sloupců tohoto listu, kdyby mně nebylo líto papíru. Ostatně již tyto ukázky bezesporně dokazují, jaký byl poměr Karáskův ke mně, — právě opačný tomu, jak líčí jej nyní v Moderní revui.

Jest ostatně ještě jedno klasické svědectví, že p. Karásek v svých šifrách „Kunz“ a „Ptáčník“ do nedávna neviděl nic než prostou a běžnou literární konvenci. Ještě totiž ve své brošurce Anonymní dopisy, vydané v létě tohoto roku, na str. 9 napsal: „Této anonymity tiskové používal na příklad, aniž mu mám toho za zlé, velice vy-

datně F. X. Šalda, jenž v Literárních listech podpisoval se jako „Kunz“ a „Ptáčník“ na útoky proti osobám“ atd.

Risum teneatis: tedy ještě v červenci t. r. „neměl mně za zlé“ ctný Karásek „Kunze“ a „Ptáčníka“ — věděl příliš dobře, že jsem se vždy a všude znal a hlásil k těmto pseudonymům, jichž jsem užíval prostě proto, že někdy jsem vyplňoval skoro celý referát Literárních listů, a že jsem autorům kritisovaným řekl přímo do tváří věci mnohem horší, než jsem o nich napsal —, zločin stal se z nich teprve v posledních dvou měsících, až ho pan Karásek nutně ve své zoufalé situaci potřeboval! Na takového mravního i rozumového výtečníka škoda inkoustu!

Anketa divadelní

I. Jak smýšlím o hodnotě dnešního činoherního repertoáru Národního divadla? Nevalně. Není pochyby, že dnešní repertoár jest zde příliš často všelijaký a hůř než všelijaký; není pochyby, že Národní divadlo nevyhovuje dnes ani velmi skromným požadavkům. Není metody ve výběru, a kde náhodou metoda jest, bývá velmi malodušná: příliš často, dělá-li se něco, dělá se to ne pro věc samu, ale proto, aby se tomu nebo onomu ucpala ústa... A to je metoda horší než žádná. Raději bych viděl, aby se hrál fraškovitý repertoár z *přesvědčení* než poloumělecký repertoár jako koncese a s nechutí.

Příčiny této bídý nejsou však jen v zodpovědných osobnostech. K této položivatosti a neupřímnosti svádí přímo naše veřejnost: tolik požadavků klade na divadlo a tak žádné na sebe. Povšimněte si jen, prosím, čeho všeho požadují od Národního divadla! Národní divadlo má nejprve respektovati všecku cennější produkci domácí — rozumí se všech věků a odstínů: od Štolby a Jirásky přes Šimáčka a Svobodu až k Dvořákovi a Mahenovi. Dále: má podávati výběr nejlepší současné produkce evropské — od Španělska až do Norska. Po třetí: obětovat dramatickým klasikům (řečtí tragikové, Shakespeare, Molière, Goethe atd.). Po čtvrté: nezapomínat na domácí retrospektivu (Tyl, Bozděch, Zeyer, Vrchlický atd.). Po páté: věnovati zvláštní pozornost repertoáru slovanskému (Poláci, Rusové, Jihoslované).

Klásti tyto požadavky a domnívati se, že je může některé divadlo na světě splnit, jest mně buď pošetilost nebo pokrytectví. Nota bene, když každý ví, že činohra Národního divadla jest ústav necelý, *poloviční*, který vládne jen asi 180 večery! (Již proto mělo býti Národní divadlo spojeno s divadlem Vinohradským; teprve pak měli bychom jednu úplnou činohru a jednu úplnou operu.)

V moderním divadelnictví jako všude jest dnes nutná dělba práce. Všecka moderní divadla se specialisují: pěstují svou notu, svůj žánr, svůj způsob vidění a podávati herecky i režisérsky. Reinhardt má zcela úzký zorný úhel; jím vybírá si hry, které odpovídají jeho perspektivě, které se *nechají* stylisovat jeho methodou. Jinak vybírá Brahm; jinak Antoine; jinak vybíral Burekhard. Pan Kvapil zapracoval se velmi pěkně jednou dobou do Shakespeara; rozumí se, že ho z toho musili vytrhnout. Jen žádnou lásku k ničemu; v Čechách jest to jednostrannost! My jsme ovšem všestranní: od všeho trochu a celkem: pokažený žaludek.

V Čechách udávají stále ještě tón lidé, kteří chtějí jíst svět velkou lžicí. Od